

UTÍŠENÍ BOU?E A UZDRAVENÍ POSEDLÉHO

Převod materiálu

Jiří Bureš

Pořadí v lekci

18

Žalm 107,28 – 30 A když ve svém soužení upli k Hospodinu, vyvedl je z tísní: utišil tu bouři, ztichlo vlnobití. Zaradovali se, když se uklidnilo, on pak je dovedl do přístavu, jak si přáli.

Liturgické čtení- L 8,22-25

KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

Lk 8, 22 – 25

Po slovu (učení) následuje čtení: Ježíš učí (podobností, zástup naslouchajících) a jedná (utíšení bouře, uzdravení posedlého).

Jak je to s vírou a s tím Ježíšem? Jaké to je, přijmout jeho slovo do srdcí jako do úrodné půdy? Co se změní? Popluje se mi životem snáz a bezpečně? Bez bouří? A co zlo kolem nás – copak si nedělá, co chce?

Možná jako důležitý prvního příběhu je **ztělesněným zlých sil**. Lukáš spolu s Markem ukazuje, že po slyšení Božího slova může cesta Ježíšových vyznavačů vést právě tam, kde se strhne pořádná bouře. Obraz Ježíše a jeho učedníků plavících se na lodi se stal obrazem pro církev. Lož bezmocně se potácející ve vlnách a pouštějící se do rizika je symbolem života Kristových vyznavačů. Taková je zkušenost křesťanů: zažívají podobné věci, jako neúspěšná bouře (např. pronásledování, ale i jiná lidská trápení), někdy se jim zdá, že jejich Pán je a není přítomen (zkušenost už dost po-velikonoční víry: jakoby On sice byl s nimi, tak se o tom přece káže, ale spí-neslyší, neví o tom, co se děje a nezasahuje, zatímco zlo si vyvádí, jak chce). Bouře na moři, to je situace ohrožení, situace, která se naprosto vymkla z kontroly. Rozjelo se něco, o čem nikdo neví, jak to dopadne.

Tedy učedníci volají: Mistře (Veliteli – šéfe), hyneme! V těžkostech přlověk hledá pomoc. Ze strany učedníků to není hysterie, lož nabírá vodu a je to vážné. A Ježíš jedná jako Pán a Bůh: činí konec chaotické a smrtelné situaci.

A ptá se: kde je vaše víra? - Co je to vůbec víra? Důvěra, odvaha naděje, síla ke vzdoru (ne rezignace), přesvědčení, že bouře bude (jednou) konec. Důvodem k tomu je Pán, který je s nimi na stejné lodi.

Křesťané mohou z této zkušenosti, že Ježíš je Pán, žít v podobných situacích, kdy „lož nabírá vodu“. Smějí tak druhým lidem, s nimiž jsou na jedné lodi, ukazovat k naději (tento postoj víry má apoštol Pavel ve Sk 27 při bouři a ztroskotání lodi na cestě do Říma a je to pomoc pro všechny pasažéry na lodi).

Následující oddíl o uzdravení posedlého (Lk 8,26 – 39)

je sice samostatný, ale tématicky dobře navazuje na předchozí oddíl (takové je čtení i u Mk a Mt): zatímco v oddílu o utíšení bouře **Ježíš kontroluje „rozbouřené živly“** - vítr a vody – **vnější zlou moc**, nyní se

ukáže jako **Pán nad zlým, které p?ichází „zevnit?“** – nad posedlostí. Proto si evangelisté nelámou hlavu místními názvy (Gerasa není v bezprostřední blízkosti Genezaretského jezera, n?které varianty proto hovoří o Gada?e, gadarenské krajin?, která by spíš zasahovala k b?ehu jezera). D?ležit? je, že Ježíš s u?edníky vstupují do pohanské oblasti, do míst, kde se žije tak, že z toho jímá strach. V p?edchozím oddíle byla také položena otázka: kdo je Ježíš? A v tomto oddílu na ni odpoví démoni (Ježíš, syn Boha nejvyššího).

Posedlost je vystižena (dost p?esn?) ztrátou lidství a individuality: posedlý chodí již dlouho bez od?vu, nahý. Není schopen vztahu - nežije ve spole?enství s druhými, ale bydlí v hrobech (tj. blízkost smrti a v o?ích žida jde ještě samoz?ejm? o kultické zne?išt?ní naprosto znemož?ující kontakt s Bohem). Je sebedestruktivní a druhým životn? nebezpe?ný. Je jako loutka, se kterou si hraje zlá síla.

Popis posedlého dovoluje **rozlišovat mezi zlem a tím ?lov?kem** (ten ?lov?k, jak se projevuje, není vlastn? on, to d?ímá n?kde úpln? skryto, te? s ním smýká zlá síla). Toto rozlišování dovoluje nezatracovat ?lov?ka a zároveň je velmi realistické – zlo je prost? zlo, je t?eba brát je vážn?. Ježíš takto rozlišoval mezi ?lov?kem a zlem, p?ikazuje zlému, aby vyšel z ?lov?ka ven. – Posedlost se netýká jen extrémn? nebezpe?ných jedinc? – zlo?inc?. M?že se stát – ?as od ?asu – každému z nás. Maminky ?íkají zlobivým d?tem: co to do tebe vjelo? Posedlosti se da?í v prost?edí party bez individuálních postoj?, to znají starší d?ti.

Posedlý p?i setkání pokleká a prosí Ježíše, aby jej netrápil: Podstatu Ježíšovy osobnosti v evangeliích nejprve poznávají a vyznávají démoni, ale bojí se ho. Jsou p?ed Ježíšem jako siln?jším servilní, pod?ízení, ne však zm?n?ní. – Povahu zla vystihuje Tolkien v Pánovi prsten?: lidé posedlí touhou po moci se zásadn? m?ní, jejich povaha, výraz tvá?e. Nejsiln?ji je to vid?t na postav? Smeagola: ten se tak zm?ní, že je z n?j n?kdo jiný, Glum (v jedné chvíli vede v sob? boj jako Glum a Smeagol, jsou to dva protikladné postoje). Glum je neuv?iteln? škodlivý, i kdy se ?asto jeví jako servilní slaboch.

Ježíš se nejprve ptá na jméno: kdo jsi. Když se skute?nost pojmenuje, už tím ztrácí sílu. Odpov?? posedlého (legie, tj. základní ?ímská vojenská jednotka obsahující 5-6 tis. muž?) ukazuje jednak na mimo?ádn? silnou posedlost, tak i na podstatu zla - ni?ivá „masa“, ve stejnokrojích a bez tvá?e). – D?tí je možné se zeptat, jak se projevuje dobro: odvahou jednotlivc? nebo silou masy.

Nejv?tším **problémem zla** není „odkud zlo“, ale „**kam s ním**“: jeví se ?asto jako nezni?itelné, p?esidlující si kam chce. Projekce zla do zví?at bývala prý obvyklá praxe, podstatné je, že Ježíš zlo podstatným zp?sobem odstra?uje a izoluje (umis?uje je do prasat – ne?istých zví?at, která se vrhají do jezera). Posílá zlo tam, kam pat?í.

Po této události b?ží po kraji zprávy: zv?davci vidí na vlastní o?i ?lov?ka, z n?hož vyšli démoni, s navraceným lidstvím: je oble?ený, chová se rozumn?. Sedí u Ježíšových nohou a naslouchá, podobn? jako Marie.

Ježíš odchází na prosbu obyvatel? kraje: jeho zv?st nep?ijali (že by strach z podobných ekonomických ztrát, jako utopená prasata?) Ale ten, z n?hož vyšli démoni, chce jít s Ježíšem. Ježíš jej p?ekvapiv? posílá zpátky. Jeho sv?dectví je pot?eba práv? u nich doma. Je to hezké zakon?ení celého oddílu: vzít vážn? Ježíšovo slovo nemusí vždycky znamenat opoušt?t (- rodinu, práci, „nev?íci prost?edí“ atp. - jako první u?edníci u jezera), ale m?že to znamenat naopak jít dom? ke svým.

„ztu?n?ní“ jsem ud?lala já M.S.: Honza nic nem?l – je možno a asi záhodno zm?nit

ÚSKALÍ TEXTU

Neulp?t na faktické stránce p?íb?h?, zvláš? starší d?ti dob?e znají nap?. p?íb?h Titanicu (jist?že tam byli lidé, kte?í volali o pomoc a m?li víru). Také je t?eba vyvarovat se paralely s nedávnou ni?ivou bou?í – Tsunami! Hned od za?átku by bylo dobré p?íb?h vystav?t na n?jaké situaci, kdy se v?ci vymkly z rukou

(smyk auta nebo nějaká existenciální zkouška) - co všechno může člověku v té chvíli projít hlavou. Nezasítat, že do takových dobrodružných až nebezpečných situací může vést lidi právě víra. Nejde tu o první místo o zachování fyzického života, ale o Ježíše, který probouzí víru (a díky které může člověk svítit svým životem do rukou mocnějšího).

Dnes by se o tom posedlém nejspíš mluvilo jako o duševně nemocném. Takovou přímožnou paralelu však není dobré dopustit: v době, kdy se o duševních nemocích více ví a jakž takž se léčí, nelze hovořit o duševně nemocných jako o posedlých zlem. S duševním onemocněním bývá spojeno velké utrpení, které se může ještě prohloubit moralistickými postoji ze strany okolí. Na druhé straně však nezasítat, že jsou lidé, z kterých jde strach a kteří jsou nebezpeční, s kterými se nesmí nikam chodit.

POMŮCKY

Obrázek bouře na moři, symbol církve – lodička s křížem na moři.

Pohyblivá loutka, se kterou můžete smýkat na všechny strany.

Obrázek nějaké „masy“ – demonstranté nící výlohy a auta, setkání neonacistů a komunistů nebo řvoucí fanoušci na zápase.

MOTIVACÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

Co se dá dělat, když auto dostane na sněhu nebo na ledu smyk? Ať nic moc, jen říkat, jak to dopadne. Do takové situace, která se vymkla kontrole, se dostali uředníci.

Potkali jste už někdy člověka, ze kterého šla hrůza?

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk

1. Úvod: nejnebezpečnější situace, do které jste se dostali – vy nebo vaši rodiče-sourozenci.
2. Nebezpečí na moři – uředníci ztrácí odvahu
3. Ježíš utiší bouři
4. Setkání se zlým člověkem
5. Pán Ježíš odděluje zlo od posedlého
6. Závěr – návrat domů.

b) pro střední a starší školní věk

1. Situace se vymkla kontrole – co to znamená?
2. Riskantní situace – důsledek Ježíšova příkazu.
3. Ohrožení a Ježíš spí
4. Ježíš zasahuje a učedníci se ptají: Kdo on je?
5. Setkání s posedlostí, Ježíš nechává odejít zlo, kam patří
6. Uzdravený zvěstuje evangelium doma

VYPRÁVĚNÍ

0. PROŽÍT PŘÍBĚH – EXPEDICE „DRUHÝ BĚH“

Pro mladší školní věk nebo i starší hravou skupinu je možné použít téma prvního vyprávění coby rámec: na začátku navrhne „nechat povídání povídáním a zástupy na břehu“, protože jsme se právě dozvěděli, že Ježíš přiměl učedníky vyrazit na druhou stranu Genezaretského jezera. Vytvoříme loď (např. seřazením židlí), ptáme se, zda je tu někdo znalý mořeplavby (abychom stáli učedníky m rybáři). Příběh bude přeneseme přímo na palubu (rozdat role), nebo jej vyprávíme s pohledem upřeným do dalekohledu (důležitá pomůcka) jako dramatickou reportáž z loď učedníků. A ptát se, co se děje, co to asi znamená? Nebo: mluvit o strachu („Já myslel, že s Ježíšem se mi nic nemůže stát.“) a pak reptání („Jak to, že spí?“); údiv. Zároveň můžeme hrát s dětmi bouři, protivítr, nakonec naprosté ticho. Do ticha z dálky „zaslechneme“, co Ježíš říká učedníkům i jejich otázku.

Na příběh s posedlým „vystoupíme z lodi“ (židle na místo); rámec se nakonec uzavře, když chceme vzít uzdraveného na konci na palubu (nalodit, přidáme židli) – ale Ježíš to odmítne a vysvětlí. Odplujeme „vstříc novým příběhům“ – přist.

Takové zpracování je vhodné okoupenit rekvizitami (námořnickým trikem, kormidlem, pádly), přip. udílenými povely (Kdo ale rozkáže té bouři? „Velitel“ Ježíši!). Vedlejší motivy a akce však nesmí přehlášit evangelijní příběh.

I. SITUACE SE VYMKLA KONTROLE – CO TO ZNAMENÁ?

Viděli jste někdy auto při smyku? Nebo jste sami v takovém autě seděli? Co se dá dělat v tom momentě? Na co asi řidič myslí? (Ztráta kontroly – šok – strach.)

I život se občas nedá „uřídít“. Jsme zvyklí, že všechno funguje: ráno do školy nebo do práce, venku kamarádi, doma táta s mámou, večeře dobré jídlo. Jenže někdy přijde velký „šok“ – třeba nemoc, velký přešvih ve škole, nebo někoho z rodiny vyhodí z práce. Najednou je všechno jinak. Nevím, co bude zítra. Mám strach. Pak si říkám: „Nedá se to zvládnout“. Ztratím kontrolu. A zdá se mi, že je Pán Bůh daleko. Že o mě neví. Nebo snad přece?

II. RISKANTNÍ SITUACE – DŮSLEDEK JEŽÍŠOVA PŘÍKAZU

Ježíš a učedníci už spolu byli nějaký čas. A oni věděli: na to, co řekne a udělá Ježíš, se dá spolehnout. Začalo to tím, že je zavolal, aby opustili síť a ryby a šli za ním. A pak to poznávali každý den: že Ježíšova slova mají zvláštní moc. Že uzdravují a dávají chuť do života a naději.

Jednoho dne jim Ježíš řekl: „Pojďte, přeplavíme se na druhý břeh“. Na druhý břeh Genezaretského jezera. Vždyť jsou to pohanské končiny. Ale nakonec - proč ne? Když to řekáš ty, Pane. Na tvé slovo je spolehnutí.

Na jezeře jsou učedníci jako doma. Plavit se po něm, to byla ještě donedávna jejich práce a obživa. Jejich každodenní činnost. Teď jsou tu zase – ale tentokrát je to jiné. Ježíš dal jejich lodi nový směr. Na druhý břeh! Dnešní plavba je vlastně výzkumná expedice. Netrvá dlouho a loď s učedníky a Ježíšem je už daleko na cestě.

A tehdy to přijde. Nejprve vítr zvedne vlny, pak se přidá prudký liják a blesky. Bouře jak na moři. Pod nohama jim skřípe lodní kýl a celá loď se nebezpečně naklání. Vymkla se kontrole. Oni se dŕou, zmáčení u plachet a vesel. Mockrát to na jezeře zažili... tenkrát. Ale dnes? Mysleli, že to bude slunečná vyjížďka. Že to pojede samo. Vždyť je sem poslal Ježíš, jejich Pán!

Ježíš? Kde vlastně je? Není ho vidět. To jsou na všechno sami? (Obrázek rozbouřeného moře a loďky. – Kde je Ježíš?)

III. OHROŽENÍ – A JEŽÍŠ SPÍ

Vidíte – i učedníci to poznali. Ten pocit, že Bůh je daleko. Není ho vidět, spí, nevnímá. Že se nestará, neví o mém trápení a úzkosti. Že jsem sám. Sebralo jim to poslední síly. Svázalo jim to ruce. Tak jak to dovede jenom strach. „To je konec.“ Nemá cenu dál bojovat s bouří.

Pak někdo vykřikl: „Ježíš je tu! Ale spí.“ A tehdy, přemoženi vlnami a větrem a nejvíc svým vlastním strachem a zoufalstvím, chytli se té poslední naděje. Ježíš je tu! Nejsou sami. Snad pomůže. Pustili vesla a začali ho budit, volat, prosit, modlit se - „Mistře, veliteli, zahyneme!“

IV. JEŽÍŠ ZASAHUJE A UČEDNÍCI SE PTAJÍ: KDO ON JE?

Ježíš se probudil. Vstává. Postavil se proti bouři. Pohrozil jí. Porušil jí, aby ztichla. Nic víc. Najednou je TICHŮ.

Když přejde těžká krize, když skončí ohrožení, zakouší člověk pocit nesmírného klidu. Když se dva lidé usmíří po škaredé hádce. Když nemoc prohraje, když mi někdo odpustí. Znáte to? Jako by ticho a klid naplnilo nejenom mou duši, ale všechno kolem, celý vesmír. Všechno je na svém místě, všechno je tak, jak to Bůh zamýšlel. Jak to stvořil. Bible tomu říká Boží pokoj.

Do ticha se Ježíš učedníkům ptá: „Kde je vaše víra?“ Víra? Víra, ta není jenom do kostela, ale taky do bouřky! Co je to vůbec víra? (Přetřete se staršími Žid 11,1 – jsou tu slova pro víru, která „sedí“ na příbřežích o utišení bouře? Která?) Jak může pomoci víra v krizi, v bouři?

A učedníci – vyděšení – si říkají: „Kdo ten Ježíš vlastně je?“ Že té bouři a větru poroučí. Kdo to je, že dává klid? Že dává Boží pokoj?

V. SETKÁNÍ S POSEDLOSTÍ

Vylodili se na druhé straně jezera, poblíž města Gerasa. Žili tu lidé, kteří se nepořítali mezi lid Hospodina. Co tu Ježíše a učedníky potká?

Sotva vytáhli loď břehe, už tu byl první z místních. Ale jaký to byl člověk! Divoký, nemytý, oblečený v cárech. Člověk bez domova, vylezl z nějaké skály, asi ze starého opuštěného hrobu... Přehle jim mráz po zádech. (Obrázek muže)

Ten muž byl, píše se v Bibli, „posedlý“. To znamená: nebyl pánem svých činů. Jako by někdo jiný a zlý jednal místo něho. Některá vnitřní zlá síla s ním smýkala, hned s ním mlátil vztek a hned ho zas deptal smutek. Závislost si ho omotávala kolem prstu. Místní lidé se ho báli. Zkoušeli ho hlídat, pak ho i spoutali nebo zavázali. Ale on vždycky znovu uprchl. Tak se mu prostě vyhýbali. Byl jako stín toho, co byl kdysi. Posedlý.

(Je možné použít přímý: Glum; otevřít rozhovor o zkušenostech se „spodními proudy“ osobnosti.)

Když uviděl Ježíše, padl na zem a divoce vykřikl: „Co je ti po mně, Ježíši, Synu Boha Nejvyššího?“ A ještě víc křičel – nebo spíš to zlé v něm poznalo v Ježíši Boží moc, bránilo se a křičelo a řvalo: „Nech mě být! Netrap mě!“

VI. JEŽÍŠ NECHÁVÁ ODEJÍT ZLO, KAM PATŘÍ

Pro starší: Vzpomínáte si, že jedna část z modlitby Otče náš mluví o zlém? „Zbav nás od zlého“. My často máme lidi na dobré a zlé. Ale Bůh nesnáší zlo, a přesto miluje i toho člověka, který něco zlého dělá. Zlo je jako nemoc, kterou neumíme léčit. Jen Bůh ho může pojmenovat a oddělit. A pak můžeme být zbaveni a uzdraveni od zlého.

Ježíš se zeptá: „Jaké je tvé jméno?“ A zlý duch z toho chudáka odpoví: „Legie“. To znamená „velké množství“. Jako by řekl: Je ve mně ohromné množství zla, obrovský dav, strašná spousta spousta, mnohozvíře.

Zlý duch už nemůže snést Ježíše, prosí a škemrá a smlouvá (jako Glum), aby jej ze světa nevyháněl – až Ježíš to „mnohozvíře“, tu temnou legii zlého propustí a pošle do velkého stáda prasat, které se tam zrovna pase. (Obrázek.) Celé stádo se splaší, v panice vběhne ze svahu do moře a utopí se. Nad zlým se zvala voda. Jako když blesk sjede hromosvodem do země.

Kolik zlého se vejde do jednoho člověka. Jak to může být silné a nakažlivé. Možná jste slyšeli o jednotlivcích, kteří dokážou zfanatizovat davy lidí. Nakazit je nenávisť. Ale Ježíš je víc než tisíce takových „legií“. A jeden člověk má pro něj větší cenu než stádo zvířat.

VI. UZDRAVENÝ ZVĚSTUJE EVANGELIUM DOMA

Seběhnou se tam lidé z města. Najdou se svědkové, kteří viděli, co se stalo. Ale hlavně je tu ten uzdravený. Byl to vlk, a chová se jako beránek. Sedí u Ježíšových nohou, řádně oblečený, klidný...

Jak je to možné? Neudrželi ho ani řetězy – a Ježíš ho zbavil od zlého pouhými slovy. Lidé z pohanské gerasenské krajiny se zděsí. „Běž od nás pryč, Ježíši. Máme z tebe strach. Z moci, kterou vládneš. Ze zmátnutí, kterou přinášíš. My se nechceme zmařit.“

Když se učedníci s Ježíšem naložovali, prosil ten uzdravený, aby šel s nimi. Ale Ježíš mu řekl: „Vrať se domů a vypravuj, jak veliké věci ti učinil Bůh.“ Zřetěžený, tady je nejvíc potřeba tvého svědectví. Začni

doma, u sebe a u těch, kteří ti rozumějí.

MODLITBA

Pane Bože, ochraňuj nás proti velkým bouřím zvenku. Ochraňuj i ty, které máme rádi. Tys nám ukázal, že tvá moc je větší. A když ti budeme děkovovat, nemusíme se těch bouří bát. Vyznáváme, že někdy přichází bouře i z nás, zevnitř. Hněv, pomlouvání, nepřátelství. Předkládáme ti to a prosíme: Pane, zbav nás od zlého. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

- znáte někoho, kdo v nebezpečné situaci ohrožení pomáhal druhým (Jaroslav Šimsa v Dachau...)?
- co dělal s lidmi prsten moci v Pánovi prsten?
- znáte někoho, z koho máte velký strach?
- kdy jsme náchylní udělat něco zlého? (v davu – ale i když se cítíme být úplně sami)
- rozuměli byste tomu, když se řekne, že zlo se chová někdy velmi poníženo, tím ale nepřestává být zlem?

Odkaz na pracovní list

[18 Utišení bouře a uzdravení posedlého](#)

Odkaz na píseň

[Děm na písku postavený, lampa, která zhasíná](#)

[Pane, přeji nás buď \(SV175\)](#)

[Vostatej drát \(SV188\)](#)

[Radujte se, bratři, neboť blízko je Pán](#)

[Radostná \(SV300\)](#)

[To něco stojí, řekám vám](#)

[Větr se ztiší, přestane bouřit moje](#)

[Útočištěm i zdrojem síly v úzkostech](#)

[V tvé síle, Pane Bože můj, všem bouřím vzdoruji](#)

[Ó ujmí ruku moji a veď mne sám](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo](#)

Biblický odkaz (kat)

[Lukáš 8,22–25](#)